

reigle v měšských knihách popsáno. A na to mám dvě dobré vuoli na dvě listech pergamenových. Item k svatému Mauriciemu na stavenie poručil jest 10 hř. Item diel bratra svého vypravil jest i také což jest tetky jeho Barbory, a to jest šife v městských knihách popsáno. Item k svatému Bernardinu do kuchyně 10 hř., a když by umieral, aby jemu hned žaltář čtli

s velikým konduktem a se 30 mšemi. Item chudým nuzným 10 postavuov sukna. Item 10 hř. vikářóm do bratrstvie na hrad a tu má ležeti. Poručníky toho všeho učinil jest mocně Mikuláše Erlhaupta, kmotra svého, a Hanuška Linka a doufá jim jako dobrým lidem, že nad jeho ženú a dětmi pravě učinie a také mateři staré a že jim radni a pomocni budú v čemž jich potřebovati budú. Actum

tempore Stanislai Škoch, magistri civium, Schonhanus, Wenceslai Krener, Johannis Link, consulum ceterorumque juratorum, sigillatum etc."

Nepublikováno.

LS

MERKY OLOMOUCKÝCH MĚŠŤANŮ V LETECH 1400–1550

Karel Žurek

Velmi osobitou a zároveň nesmírně zajímavou kapitolu měšřanské heraldiky tvoří značky z lomených a křížených čar, někdy v kombinaci s iniciálami, které se nazývají merky. Jejich název vznikl odvozením z podstatného jména „die Hausmarke“, které v německy mluvících zemích tyto značky obecně označuje.

Merky jsou figurami složenými z čistě geometrických tvarů. Je jistě nesmírně obtížné objektivně posoudit všechny vlivy a podněty, které po staletí jejich vývoj formovaly. Významnou roli nepochybně hrála magie a mystika a také lze sotva považovat za náhodu, že některé merky mají velmi blízko k astrologickým znakům i astronomickým symbolům a že organizace kamenických hutí a některých bratrstev vědomě obsahovaly principy, interpretované v minulém století i v odborné literatuře bohužel až příliš romanticky. Je velmi obtížné určit, jak se rozšířilo užití merků v našich zemích, ale jako nejpravděpodobnější se nabízí, že tento zvyk si ze své vlasti přineslo německé měšřské obyvatelstvo. Především pro Moravu pak nelze opomenout ani výrazný vliv Slezska.

Měšřanské znaky, mezi které tyto značky zařazujeme, se u nás poprvé objevují kolem poloviny 14. století, v době, která měšřanskému stavu přinesla první sociální vzestup. Sílicí ekonomický vliv a s ním související společenská prestiž, snaha získat privilegované postavení ve městě, to vše doprovázel i růst sebevědomí, moci, vážnosti a právního uvědomění měšřanů, kteří kupříkladu cestou koupě venkovského statku cílili do řad nižší šlechty a v souvislosti se svou nobilitací získávali šlechtický znak. Ti, jimž se takový vzestup nezdařil a kteří nebyli bez ambicí, položili alespoň svoji značku-merku na štít a použili dalších doprovodných součástí znaku jako klenotu a příkryadel, aby i vnějškově připodobnili osobní znak s merkou znakům šlechtickým. Merka tak plnila roli osobního znamení, byla heraldizována.

Ve rané fázi vývoje merky označovaly osobu nebo rod, osobní majetek nebo výrobek. Jedinečná merka byla spojena s konkrétní osobou a přímo zastupovala nositele na pečeti, náhrobcích, portálech či řemeslných výrobcích. Zároveň však mohla označovat vlastníka majetku nebo sloužila jako ochranná známka na zboží. Užití značky bylo motivováno i ryze praktickými potřebami měšřanů.

V 15. století vlastnila převážná část příslušníků měšřanského stavu jednoduché merky, tvořené z lomených a zkřížených čar. Později v 16. století můžeme na značkách sledovat větší podíl písma – osobní znamení tvořila v tomto období vlastní značka kombinovaná s monogramem nositele.

Osobní měšřanská znamení-merky jsou významným, ale doposud neprávem přehlíženým zdrojem historického poznání. Jejich studium a vzájemné srovnávání z hlediska uměleckého, historického ale i časového a teritoriálního, může velkou měrou rozšířit okruh poznatků z oblasti měšřanské heraldiky.

Literatura: Žurek 1992.